

Riksdagens snabbprotokoll

2024/25:92

SVERIGES
RIKSDAG

Fredagen den 28 mars

Kl. 09.00–10.15

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Propositioner
2024/25:124 till justitieutskottet
2024/25:150 till näringsutskottet

§ 2 Svar på interpellation 2024/25:465 om visselblåsarfunktion för värnpliktiga

Anf. 1 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Lena Johansson har frågat mig om och hur Försvarsmakten arbetar med att säkerställa en fungerande visselblåsarfunktion för värnpliktiga och vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka alternativt initiera detta arbete.

Det är viktigt att bevaka och värna att grundutbildning med värnplikt fortsatt håller hög kvalitet. Den så kallade grundutbildningsenkäten 2024 visar att närmare hälften av de personer som genomgår grundutbildning avser att fortsätta sitt engagemang inom Försvarsmakten. Andelen som sedan gör det ligger på runt 30 procent. Tre av fyra värnpliktiga skulle rekommendera värnplikten för en vän eller annan bekant. Det vittnar om en utbildning som i allt väsentligt håller hög kvalitet.

För att följa utvecklingen har jag regelbundet mötet med Pliktrådet, arbetstagarorganisationerna och Försvarsmakten.

Enligt lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden ska alla offentliga och privata verksamhetsutövare med 50 eller fler anställda ha en visselblåsarfunktion på plats. Inom Försvarsmakten finns en visselblåsarfunktion. Värnpliktiga är emellertid inte anställda, och de är inte heller i ett arbetsrelaterat sammanhang. Därför omfattas de inte av lagen och de personkategorier som lagen anger.

Totalförsvarspliktigas möjlighet till medinflytande regleras i den så kallade medinflytandeförordningen (2017:1249). Försvarsmakten har med stöd av denna förordning föreskrivit om värnpliktigas deltagande i arbetsmiljöarbetet. Syftet är att utveckla verksamheten

i enlighet med utbildningens mål och att främja goda utbildningsförhållanden. Medinflytandesystemet är organiserat på lokal nivå och på central nivå i form av Pliktrådet.

Jag kommer att ta upp frågan med Försvarsmakten om det finns behov av ytterligare åtgärder.

Anf. 2 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaret!

Jag är ändå lite bekymrad, måste jag säga. Vi har ett växande totalförsvar där unga människor kallas in för att göra en mycket viktig insats, och vi vill ju att de ska känna sig trygga, sedda och skyddade. Jag säger inte att de inte gör det, men Pliktrådet har lyft fram en brist: Det saknas en tillfredsställande visselblåsarfunktion för värnpliktiga. Det betyder i praktiken att unga människor som upptäcker missförhållanden eller bevitnar kränkningar inte har en tydlig och oberoende kanal att vända sig till, vilket de som är anställda inom Försvarsmakten har.

Vi ska inte vara naiva – hur väl en organisation än fungerar kan det alltid finnas brister. Försvarsmakten är inget undantag.

Att det i dagsläget inte finns en visselblåsarfunktion särskilt anpassad för värnpliktiga tycker jag faktiskt är en rättssäkerhetsbrist. Och det räcker inte att hänvisa till att lag 2021:890 inte gäller dem eftersom de inte räknas som anställda.

Man måste kunna ha två tankar i huvudet samtidigt: Ja, det är riktigt att lagen som styr visselblåsarfunktionen inte omfattar värnpliktiga. Men det innebär inte att vi politiker ska acceptera att det finns ett vakuum. Vi har ett ansvar att täppa till det här hålet. Vi är lagstiftare, och det handlar om ungas rätt till en trygg arbetsmiljö och deras tillit till systemet.

Frågan kvarstår alltså: Kommer försvarsministern att ta några initiativ, och i så fall vilka?

Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Lena Johansson, för interpellationen!

Som jag sa i mitt svar kommer jag att ta kontakt med Försvarsmakten för att diskutera behovet av en visselblåsarfunktion. Jag för också en löpande dialog med Pliktrådet.

Jag vill ta krafttag i det som Lena Johansson ringade in. Vi har nu ett mer omfattande utövande av värnplikt och med det allt fler personer som träffas av det instrumentet. Det kommer också en större del av varje årskull. Då är det naturligtvis extra viktigt att förhållanden är goda men också att det finns bra åtgärder och kanaler för att tydliggöra där det råder missförhållanden så att de värnpliktiga har så bra förutsättningar som möjligt.

Jag ville säga det som inledning. Jag kan nämna ytterligare några aspekter; sedan ska jag mer specifikt gå in på Lena Johanssons fråga.

Arbetsmiljölagen är tydlig med att de värnpliktiga ska ha en god arbetsmiljö som främjar hälsan och minskar riskerna för tillbud och olycksfall. Det finns också andra aspekter som jag tycker är viktiga som man också behöver beakta. Det handlar till exempel om användandet av skyddsassistenter. Det ska finnas en skyddsassistent på varje pluton eller motsvarande enhet där totalförsvarspliktiga genomför grundutbildningen. I skyddsassistentens uppgifter ingår att kontrollera att det finns skydd mot ohälsa och olycksfall. Det finns också andra verktyg som skyddar de värnpliktiga.

Med det sagt: Lena Johansson frågar varför visselblåsarfunktionen inte omfattar de värnpliktiga.

Den information som jag fått är att när man tog fram den här lagstiftningen under förra mandatperioden uttryckte Försvarmakten i sitt remissvar att den såg ett värde i att även värnpliktiga skulle omfattas av visselblåsarfunktionen. Men när det underlaget gick till regeringen och till Förvarsdepartementet missade man det i lagstiftningen. Det här var den förra regeringen. Jag är inte ute efter ett politiskt gräl mellan oss; de värnpliktiga är inte betjänta av det. Men den förra regeringen valde att inte lägga in värnpliktiga i den lagstiftningen.

Vad gör vi då framöver? Jag har för avsikt att ta upp frågan med Försvarmakten för att identifiera om det finns ett behov. Den bedömning som vi har gjort när vi tittat på detta är att det inte nödvändigtvis måste vara en revidering av lagstiftningen. Jag föreställer mig att det kanske skulle kunna gå med till exempel en förordning eller en instruktion till myndigheten. Men det är min avsikt.

Jag kommer naturligtvis att fortsätta diskutera den här frågan också i den dialog jag har med Pliktrådet, som är bra och konstruktiv.

Anf. 4 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det gläder mig att höra att försvarsmistern har en plan.

Jag har tittat lite på hur det ser ut. Arbetsmiljöverket säger att skyddet enligt visselblåsarlagen gäller även personer under utbildning eller praktik men att det krävs att de verkar inom ramen för en arbetsrelaterad kontext. Det är det som ställer till problem just nu.

Det är bra om regeringen kan titta på frågan ur flera perspektiv, för vad gör man om man som ung värnpliktig till exempel är rädd för repressalier? Då krävs det

att det finns en strukturerad och fristående professionell funktion som det aktivt informeras om, för jag tror att det också finns ett informationsbehov. Pliktrådet pratar om att många inte riktigt vet vilka rättigheter som finns utöver visselblåsarfunktionen. De känner inte ens till att det finns en visselblåsarfunktion. De får inte ta del av den, men det är alltså mycket som saknas.

Det måste vara en tillgänglig funktion, för jag tror att det är viktigt att det finns en funktion som gör att man känner och upplever att det är tryggt – och att den så att säga är utanför skalet, precis som den som anställda inom Försvarmakten har tillgång till.

Jag vill vara tydlig med att det här inte är en attack på Försvarmakten utan mer ett förslag. Jag tar upp frågan för att man bör kunna se på den som ett vakuum och fråga: Vad gör vi åt detta, och hur kan vi förbättra oss? Jag tror att en visselblåsarfunktion också skulle kunna vara ett instrument för att förbättra saker inom hela Försvarmakten, om man ser det på detta sätt. Det handlar om trygghet, men också om att värna framtidens försvarsvilja.

Anf. 5 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Det är bra att diskutera värnpliktigas villkor. Det är en viktig och angelägen fråga för hela samhället. Att göra värnplikten är som sagt en plikt, men det är inte en rättighet. Det är givetvis ett ingripande i människors personliga frihet – både skolplikt och värnplikt, som är centrala hörnstenar i samhället. Det är därför villkoren och förutsättningarna för dem ska vara bra.

I allmänhet är min bedömning att de värnpliktiga har bra förhållanden och att de också upplever det. När vi läser värnpliktsenkäten ser vi numera som sagt att det är få avgångar. Det ligger någonstans kring 7-8 procent, vilket är lägre än till exempel när vi hade frivillig rekrytering. Det finns i värnpliktsenkäten indikationer på att ungefär tre fjärdedelar skulle rekommendera andra personer att göra värnplikten.

Vi konstaterar också att ett stort antal personer stannar inom Försvarmakten. Det är någonting som är mycket viktigt nu när Försvarmakten ska växa, och det är en stor tillgång för hela samhället. Jag pratar med många av mina kollegor på den europeiska kontinenten som inte har värnpliktsinstrumentet. Där är personalen det absolut största hindret för en snabb militär tillväxt. Så är det i många delar av Europa.

Med det sagt upplever jag faktiskt också att Försvarmakten är medveten om att man har ett stort ansvar, eftersom vi använder pliktinstrumentet, och att man också sörjer för att de värnpliktiga har så goda förhållanden som möjligt. Man vidtar också ett antal åtgärder för att kunna skapa så bra förhållanden som möjligt.

Försvarmakten har ibland varit mer återhållsam än vad politiken i Förvarsberedningen har varit när det gäller att bygga ut värnplikten. Ett av de skäl de anfört är att till exempel bristen på officerare kan göra att man inte får tillräckligt bra utbildning. Det kan också vara så att infrastrukturen inte är så bra och så vidare. Jag

upplever att Försvarsmakten själv är medveten om det ansvar man har när man bygger på pliktinstrumentet.

Jag vill lyfta fram ett par saker som jag tycker är bra och som också sker. Det är att värnpliktiga genom ett utredningsstöd gällande ovälkommet beteende ges vägledning, utredningsstöd och uppföljning vid sådant beteende. Det är jätteviktigt. Det ska givetvis vara absolut nolltolerans när det gäller ovälkommet beteende. Det är bättre nu än det i vissa fall har varit historiskt, men målet måste som sagt vara nolltolerans för detta.

Jag vill också lyfta fram det viktiga arbete som Pliktrådet gör, inte minst genom de återkommande förbandsbesök de gör. Jag tror att man gjorde minst ett trettiotal under förra året. De rapporterna läser vi noggrant på departementet, och om brister pekas ut brukar vi följa upp dem i riksdagen – precis som Lena Johansson har gjort i dag gällande att bygga upp en visselblåsarfunktion som också omfattar de värnpliktiga.

Anf. 6 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaret!

Jag hör att försvarsministern ämnar ta i frågan, och det är jag mycket glad över. Jag kommer förstås att följa detta nogsamt. Jag kan också instämma i försvarsministerns hyllning till Pliktrådet, som gör ett jättebra jobb. Det är väldigt deduktivt, och de är på många sätt duktiga och kompetenta. De tar tillbaka frågorna både till försvarsministern och övriga men också till Försvarsutskottet, så vi har också haft ett mycket bra besök och samtal med dem.

För min del tycker jag dock att våra värnpliktiga, precis som Försvarsmaktens anställda, också bör få möjligheten att blåsa i visslan. Det här är ju ytterligare en nivå av möjligheter att göra förbättringar och förändringar. Samtidigt tycker jag att vi har ett gemensamt ansvar att skydda de unga som ställer upp för vårt land. Deras trygghet får aldrig bli en blind fläck i lagstiftningen, och den får aldrig bli ett tomrum i vårt politiska ansvar.

Jag ser fram emot försvarsministerns arbete i frågan, och jag kommer som sagt att följa det.

Anf. 7 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Lena Johansson, för interpellationsdebatten!

För att sammanfatta: Det finns åtgärder som vidtas för att skydda de värnpliktigas situation. Bland det viktigaste är naturligtvis arbetsmiljölagen och de skyddsassistenter som finns. Försvarshälsan spelar också en viktig roll. Vi har också användandet av värnpliktskonsulenter samt Pliktrådets viktiga roll. Det här är viktiga åtgärder för att försäkra oss om att de värnpliktiga har så bra förutsättningar som möjligt. Inget system är dock så bra att det inte kan bli bättre. Det finns därför alltid skäl att överväga nya och andra åtgärder. Ett exempel är införandet av en visselblåsarfunktion som inte bara träffar Försvarsmaktens personal utan också de värnpliktiga. Det är någonting jag är villig att överväga, och det är någonting jag kommer att diskutera med Försvarsmakten och med Pliktrådet vid tillfälle.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 3 Svar på interpellation 2024/25:484 om effektivitet, produktivitet och kostnadsuppföljning kring Sveriges försvar

Anf. 8 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Markus Selin har frågat mig hur vi säkerställer att de tillskjutna medlen till försvaret används effektivt och produktivt samt att erforderlig kostnadsuppföljning görs.

Regeringens prioritering för kommande försvarsbeslutsperiod är att snabbt bygga militär förmåga och att åstadkomma materiellt och personellt uppfyllda samt samövade krigsförband som motsvarar omvärldsutvecklingens krav och Sveriges ambition att vara en trovärdig, pålitlig och solidarisk allierad.

Regeringen lägger stor vikt vid god kostnadsuppföljning och uppföljning av verksamheten. Försvarsmaktens anslag ökade med cirka 59 procent mellan åren 2022 och 2025. Utifrån Försvarsmaktens senaste årsredovisning kan jag konstatera att ökningen av medel har gått till att öka takten i tillväxten av det militära försvaret. Exempelvis skedde under år 2024 omfattande materielleveranser, drygt 7 300 värnpliktiga påbörjade sin grundutbildning och 310 nya yrkesofficerare anställdes i Försvarsmakten. Parallellt med detta fortsatte Försvarsmakten att lämna omfattande stöd till Ukraina.

Försvarsmakten har i likhet med andra myndigheter krav på effektivitet, god hushållning och rättvisande redovisning. Försvarsmakten ska också ha en internrevision. Därtill finns även riksdagens granskning genom Riksrevisionen och dess årliga revision.

Sedan två år tillbaka finns dessutom en särskild myndighet som har till uppgift att följa utvecklingen och utvärdera genomförandet av försvarsbeslutet. Den heter Myndigheten för totalförsvarsanalys, vilket förkortas MTFA. MTFA har till uppgift att följa upp, analysera och utvärdera verksamheten inom totalförsvaret samt att bistå regeringen med kvalificerade kunskapsunderlag.

Anf. 9 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Tack, försvarsministern för svaret!

Jag vill inledningsvis lyfta blicken något, så att lyssnarna och följarna är med på vad vi pratar om. Jag tänker lyfta upp saker som försvarsministern vidrörde, som kostnadseffektivitet, produktivitet och kostnadsuppföljning.

Vi lever i en allvarlig tid. Vi ser ett aggressivt, totalitärt Ryssland som vi under lång tid framöver inte alls kan lita på. Vi ser också en nyckfull president som är åter i Vita huset. Världsläget är såklart allvarligt, och därför är jag som socialdemokrat med stor säkerhet överens med försvarsministern om att vi rejält snabbt ska rampa upp vårt gemensamma försvar. Det gör vi

såklart för att bevara våra friheter här och nu och för våra barn och barnbarn.

Vi är alltså överens om vart vi ska, och mått i kronor och ören har vi förmodligen inte sett en sådan här upprampning sedan 1950-talet. Med andra ord, fru talman, är det förmodligen inte så många kvar i livet som har sett en upprampning som den vi står inför nu, mått i kronor och ören. Det är med den ansatsen jag tänkte fortsätta debatten, fru talman.

Det finns någonting vi måste vara väldigt var-samma med, och det är såklart våra gemensamma pengar. Jag tvivlar inte på att försvarsministern precis som jag har den ambitionen, men med tanke på histo-rien, där vi är nu och det vi ska göra framöver menar jag att det är väl värt att diskutera de här ämnena.

Om man gick in på regeringens hemsida för ett par dagar sedan kunde man se att Sverige år 2026, år 2027, år 2028, år 2029 och år 2030 kommer att skjuta till 836 miljarder kronor till försvaret. Det är bra. Det behövs. För några dagar sedan annonserade den SD-stödda M-KD-L-regeringen också att än mer ska till, vilket är bra. Men om jag extrapolerar de här siffrorna fram till år 2031, 2032, 2033, 2034 och 2035 och hamnar på uppskattningsvis 3 ½ procent av bnp till budgeten för vårt gemensamma försvar talar vi om belopp kring 2 000 miljarder kronor, fru talman.

Fru talman! Oavsett om det handlar om små eller stora organisationer och om små eller stora företag vet jag att det är en oerhörd utmaning att ta hand om alla dessa resurser, och det är med den ansatsen jag tänkte inleda den här debatten med försvarsministern. I den senaste totalförsvarspropositionen, från i höstas, vet jag att just de här begreppen nämns, det vill säga att regeringens ambition är och ska vara en bättre uppföljning och att se till att kronor och ören går till rätt ändamål.

Anf. 10 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Markus Selin, för en angelägen interpellation!

Jag börjar i säkerhetspolitiken. Vi befinner oss som sagt i det allvarligaste säkerhetspolitiska omvärldsläget sedan andra världskrigets slut, och det gör att vi kommer att behöva utöka försvaret. Det kommer att behöva växa snabbt.

Om det för fem eller tio år sedan uppfattades vara ont om pengar men gott om tid är det numera precis tvärtom: Nu har vi väsentligt mer pengar, men vi har ont om tid. Vi vet att de ryska väpnade styrkorna för närvarande är uppbundna i och kring Ukraina, men vi vet också att man har stora ambitioner att bygga upp ett starkare militärt försvar. Man har både intentioner och möjligheter som utgör ett direkt hot mot oss och våra allierade. Tid är alltså en kostnad, och det innebär att vi kommer att behöva ta en risk när vi bygger upp ett starkare försvar.

Tidigare var mycket av styrningen såväl inom totalförsvaret som mellan Försvarsdepartementet, Re-geringskansliet och Försvarsmakten starkt centrali-serad, och vi behöver nu decentralisera besluten så att

de kommer närmare inte minst förbandsverksamheten. Det är den utmaning som vi kommer att behöva han-tera – allt för att skapa förutsättningar för en snabbare tillväxt.

Den andra frågan som Markus Selin är inne på är de väldigt stora ekonomiska medel som nu tillförs till försvaret. Jag vill komma med ett perspektiv på den frågan: År 2015 utgjorde försvaret den åttonde största utgiftsposten inom statsbudgeten, och numera utgör försvaret den näst största utgiftsposten. Med så mycket ekonomiska medel kommer naturligtvis ett betydande ansvar att se till att medlen också omvandlas till militär förmåga så att vi har god förmåga att tillsammans med våra allierade bedriva avskräckning och försvar – yt-terst i akt och mening att vi ska kunna fortsätta att leva i fred. Det är målet.

Hur arbetar vi? Jag tycker ändå att vi arbetar rätt noggrant med uppföljningen av det här. Vi har natu-rligtvis återkommande mål- och resultatredovisningar med Försvarsmakten. Vi har också en myndighet i form av Myndigheten för totalförsvarsanalys, som fak-tiskt kom till efter ett förslag från Försvarsberedningen under den förra mandatperioden. Just när man tillför mycket medel måste man nämligen också se till att varje krona verkligen gör skillnad för att bygga upp ett starkare totalförsvar. Myndigheten svarar under För-svarsdepartementet, och vi följer den nära. Jag vet också att den har varit i försvarsutskottet och diskuterat och följt upp. Den har till uppgift att följa och se till att varje krona används bra och effektivt.

Nästa fråga är om det råder balans mellan mål och medel. Kan Försvarsmakten arbeta upp så här mycket mer ekonomiska medel? Jag vill ge ett perspektiv på materielförsörjningen: De senaste två åren har vi fattat beslut om och upphandlat försvarsmateriel för 254 miljarder. Det är mycket stora summor. Det jag är im-ponerad av är att Försvarsmakten under förra året lyck-ades arbeta upp 98,5 procent av sin budget. Jag tycker att det är rätt imponerande. Jag tror att det var 600 mil-joner, av en mycket stor budget, som man inte kunde arbeta upp.

Jag tycker att det visar att det råder balans när det gäller medel och att det finns en framåtanda inom För-svarsmakten, liksom naturligtvis inom Försvarets ma-terielverk, när det gäller materielförsörjningen och att se till att vi nu ytterst omsätter de ekonomiska medlen till militär förmåga – allt med fokus på starkare krigs-förband.

Anf. 11 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. I stora delar, eller till största delen, håller jag med för-svarsministern. Men jag vill ändå ta det här tillfället i akt att vädra vissa funderingar och viss oro.

Låt mig fortsätta med ett väldigt grovt räkneexem-pel. Vi vet inte hur tillväxttalen för Sveriges ekonomi eller inflation kommer att se ut om fem eller tio år, men vi kan alltid anta några siffror. Låt oss säga att vi skju-ter till 2 000 miljarder till svenskt försvar de närmaste tio åren. Om vi räknar fel och tappar bort endast 2

procent av dessa pengar handlar det om 40 miljarder kronor, bara i ett par procents otur. Jag kan säga så här, fru talman: Det motsvarar ungefär 50 moderna Jas 39 Gripen i försvarsförmåga – 50 stycken! Det är grovt räknat men ändå relevant.

Jag delar också försvarsministerns resonemang om mål och medel, och det är någonstans här jag känner att det skaver lite. Jag förstår processen med Försvarsberedningen och totalförsvarspropositionen, men ibland upplever jag att situationen blir lite bakvänd. Jag vet att det ytterst är krigsorganisationen som styr vårt mål, vilket är jättebra. Men att målet kan bli medlet och att medlet kan bli målet i sig kan för mig ibland bli lite upp och ned. Det är därför jag vill vädra de här tankarna.

Sedan finns det andra saker. Jag instämmer med försvarsministern; det är intressant vad Sverige har gjort för skiften. Jag gjorde själv värnplikten på 90-talet, och då var Försvarsmakten på nedgång. Några år senare var det endast kostnadskontroll som gällde – och nu är det, som försvarsministern understryker, full gas. Det är full gas, vilket för oss som förtroendevalda även kräver kostnadsdisciplin.

År 2026 kommer försvarsbudgeten att vara den största budgetposten. Det är snart. Jag vill återkomma till att jag, försvarsministern och vi som är förtroendevalda har ett gemensamt ansvar. Försvarsberedningen har tagit upp detta, och det nämns även i den senaste totalförsvarspropositionen. Det finns redan skrivelser om att stärka regeringens uppföljning, om att regeringen vill utveckla den ekonomiska styrningen och om att graden av ekonomisk osäkerhet ska tydliggöras.

Jag instämmer i detta, men jag vill att vi ska flytta fram positionerna här och nu. Jag är övertygad om att risken för att vi hamnar fel och får onödigt spill på vägen är stor – betydligt större – om vi har en felsydd kostym och fel inställning redan när vi går in i en sådan här massiv resurstillskjutning.

Jag kan även lyfta fram att vi i Sverige ändå har gjort några saker bra. Generaldirektören för Försvarsmakten fyller till exempel i år 20 år som roll. Den tillsattes just för att ta hand om ekonomi och ekonomisk uppföljning. Ekonomistyrningsverket gör också ett bra arbete med att följa upp detta.

Som försvarsministern nämnde har vi Myndigheten för totalförsvarsanalys. Denna myndighet är dock väldigt ny; den är knappt ett par år gammal.

Anf. 12 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag vill ta upp några saker, och jag försöker på intet sätt att feltolka vad Markus Selin sa.

Klarar Försvarsmakten att hantera stora ekonomiska block, och klarar man att hantera tillväxt? Jag tycker att det finns två aspekter av detta.

Vi har i år ett försvarsanslag som ligger på 2,4 procent av bnp, som Nato beräknade. Under kalla kriget hade vi ett försvarsanslag på 3 eller 4 procent. Det var då alltså en ännu större del av samhällsekonomin. Historiskt har Försvarsmakten klarat av att hantera stora

ekonomiska volymer. Här får man naturligtvis räkna in att vi då hade en mycket större försvarsmakt volymmässigt.

Vi började ju delvis denna resa under den förra regeringen. Kammaren fattade den 15 december 2020 ett totalförsvarsbeslut som lade grunden för mycket av det försvarsbeslut som vi tog i december förra året. Finns det tecken på att detta inte skulle gå bra? Finns det tecken på ekonomisk misskötsel från Försvarsmakten? Nej, inte enligt Riksrevisionens granskning, som lämnade Försvarsmaktens årsredovisning utan anmärkning.

Jag vågar påstå att detta har gått bra hittills. Både den tidigare och den nuvarande regeringen har lyckats när det gäller styrning och god ekonomisk hushållning, och det tycker jag är ett styrkebesked.

Markus Selin talade om de kommande försvarsanslagen, som bygger på det totalförsvarsbeslut vi fattade i december förra året. I ljuset av det mycket allvarliga säkerhetspolitiska omvärldsläget och av att Europa behöver ta ett större ansvar för sin egen säkerhet kommer vi att behöva skynda på det totalförsvarsbeslut vi precis har tagit. Vi kommer också att behöva ta hand om de militära förmågekraven från Nato. Därför hoppas jag att vi under våren i bred politisk samsyn når en överenskommelse om höjda ekonomiska anslag för att kunna gå ännu snabbare fram med att bygga upp ett ännu starkare totalförsvar. Jag hoppas även att vi tillsammans med de andra allierade kan bygga upp ett starkare europeiskt Nato.

Jag vill understryka att detta är en utmaning som ligger framför oss. Jag vågar dock påstå att de allra flesta parametrar hittills har pekat på att uppbyggnaden av totalförsvaret följer planen.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att uppbyggnaden av totalförsvaret – både det vi har fattat beslut om och det som ligger framför oss – i termer av ekonomiska volymer är en av de största samhällsreformer Sverige har gjort sedan det tidiga 1990-talet. Det är mitt och Markus Selins ansvar att se till att vi är framgångsrika i denna uppbyggnad. Ansvaret ligger framför allt på mig, men jag vet att riksdagen och försvarsutskottet också har ett väldigt viktigt uppdrag i detta för att se till att varje krona som satsas på försvaret bidrar till höjd förmåga.

Anf. 13 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Till stor del håller jag med försvarsministern. Jag vill dock belysa några saker och kanske ge några tips på vägen.

Jag funderar om inte regeringen och vi borde följa upp kostnadsutvecklingen ännu tätare än årligen – kanske kvartalsvis. Det är en fundering jag bär på.

Ekonomistyrningsverket har släppt flera bra rapporter om försvarsutgifter. Myndigheten har konkreta förslag som bara är ett par år gamla. Ett förslag är att planering och finansiering samlas i en och samma myndighet. Argumentet för detta är ganska logiskt: Om inte myndighetens ledning kan få befogenhet över det man håller på med blir man bakbunden.

Ekonomistyrningsverket har även lyft fram en brist. Försvarets materielverk har inga investeringsplaner som vi kan följa. Det är väldigt konkret. Det är förmodligen Försvarmakten, Försvarets materielverk och Fortifikationsverket som sitter på de allra största budgetarna, så jag tycker att detta är väldigt intressant att nämna i det här sammanhanget.

Hur vi ska finansiera detta är en framtida politisk fråga, fru talman. Jag kan bara säga att jag som socialdemokrat tror att vi behöver höja skatten och låna. Jag tror inte att vi bara kan låna och skjuta över kostnaden på kommande generationer. Jag som socialdemokrat vill också att vi gör en uppdaterad säkerhetspolitisk analys.

Avslutningsvis vill jag säga något om kopplingen mellan den inledande fasen och produktiviteten. Om vi slarvar med utbildningsproduktiviteten här och nu kommer kostnaden för att sätta upp våra krigsförband att öka.

Anf. 14 Förvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar Markus Selin för interpellationen.

Jag vill göra några nedslag. Ett av dem gäller långsiktighet. Den förra regeringen lät genomföra en utredning som renderade i det faktum att det är riksdagen som tar beslut om den tolvåriga investeringsplanen. Att vi har en tolvårig materielinvesteringsplan gör att vi har en plan för uppbyggnad av totalförsvaret. När andra länder säger ”Köp!” eller ”Spendera!” är vi kraftigt hjälpta av att vi har en sådan långsiktighet i vår materieförsörjningsplan. I fjol gav vi till exempel Försvarmakten och FMV ett beställningsbemyndigande att köpa försvarsmateriel för 126 miljarder. Det sker alltså en del genom den långsiktighet vi har.

Markus Selin var inne på FMV. I ekonomiska termer ser vi att försvarsbudgeten ökar allra mest på materielsidan, och det finns skäl till detta. Det går snabbare, framför allt om man har en plan, att växa materiellt än att växa personellt. Det tar tid att utbilda nya människor. Vi ligger därför lite annorlunda till. Det beror på att vi började vår försvarsupprustning redan för några år sedan, inte minst genom totalförvarsbeslutet 2020. Detta gör att vi har lite mer tonvikt på materiel än på personal.

Vi måste släppa på. Vi kan inte ha en stark centralstyrning, för då kostar det tid. Ju mer vi släpper på, desto viktigare blir det med uppföljning och med mål- och resultatredovisning. Det handlar också om produktivitet. Hur ser det ut i krigsförbanden? Går krigsdugligheten, eller KDU, uppåt? Vi arbetar väldigt hårt med att se till att Försvarmaktens budgetunderlag och, framför allt, mål- och resultatredovisning går att följa samt med att se till att detta bidrar till ett starkare försvar. Jag uppmanar försvarsutskottet att arbeta i samma anda.

§ 4 Svar på interpellation 2024/25:529 om stöd till muslimska föreningar och trossamfund

Anf. 15 Socialminister JAKOB

FORSSMED (KD):

Fru talman! Vasiliki Tsouplaki har frågat mig hur jag avser att garantera att muslimer kan organisera sig fritt utan att riskera stigmatisering eller misstänkliggörande och vad jag ämnar göra för att stärka säkerheten och öka tryggheten runt moskéer.

Låt mig slå fast att både föreningsfriheten och religionsfriheten utgör en del av de grundläggande fri- och rättigheterna i Sverige. Regeringens utgångspunkt är att trossamfunden har en viktig roll för sina medlemmar och genom det arbete de bedriver också för samhället i stort. De bidrar också till att hålla det demokratiska samtalet levande. Rätten att utöva sin tro öppet, fullt ut och tillsammans med trosfränder är central i vårt samhälle.

Det finns, som interpellanten lyfter fram, problem med att hat och hot riktas mot personer som uttrycker sin religiösa eller kulturella tillhörighet. Därför presenterade regeringen i december 2024 en ny handlingsplan mot rasism och hatbrott. Den nya handlingsplanen är en kraftsamling i arbetet med att bekämpa rasism i stort men också för att med olika åtgärder synliggöra och motverka specifika former av rasism, däribland antimuslimsk rasism. Arbetet på området ska bli träffsäkert, utvärderingsbart och långsiktigt. Ett särskilt fokus läggs på områdena skola, rättsväsen, välfärd och arbetsliv.

När det gäller säkerheten vid moskéer har regeringen under mandatperioden kraftigt ökat statsbidraget för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället till 84 miljoner kronor och flyttat handläggningen av stödet till Myndigheten för stöd till trossamfund. Detta bidrag är ett komplement till det arbete Polismyndigheten gör för att bidra till en ökad trygghet runt bland annat moskéer. Bland de organisationer som sökt och beviljats stöd finns organisationer som ingår i det muslimska civilsamhället.

Jag vill vidare i detta sammanhang nämna att regeringen gav Myndigheten för stöd till trossamfund uppdraget att genomföra insatser för att stärka trossamfundens säkerhet. I uppdraget ingick att genomföra kunskapshöjande insatser på regional nivå riktade till trossamfund, kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter. Myndigheten för stöd till trossamfund redovisade detta uppdrag i början av året, och deras slutsatser bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

De grundläggande principer vårt samhälle vilar på måste försvaras och främjas. Detta är en viktig fråga för regeringen. Låt mig därför avslutningsvis än en gång betona att rätten att utöva sin tro öppet, fullt ut och tillsammans med trosfränder är central i vårt samhälle.

Andre vice talmannen meddelade att interpellanten anmält att hon var förhindrad att delta i debatten.

Anf. 16 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Interpellanten har vissa utgångspunkter i sin interpellation som helt enkelt måste bemötas då dessa utgångspunkter är helt och hållet felaktiga. Först och främst hävdar interpellanten att koranbränningar får muslimer att känna sig otrygga. En av de män som brände koraner mördades i januari. Han kände sig också otrygg. Efter att beskedet kom att han hade mördats jublade rätt många muslimer på sociala medier.

De som kritiserar islam i Sverige mottar hot och hat dagligen. Många är kritiska till islam men vågar inte kritisera eftersom man kan mördas i Sverige om man skulle kritisera islam. Det är inte muslimerna som känner sig otrygga i Sverige. Det är vi som kritiserar islam som känner oss otrygga på grund av att rätt många muslimer inte verkar förstå att man i Sverige kan kritisera religioner.

Salwan Momika kände sig otrygg ända fram tills han mördades för att han hade bränt koranen, vilket man får göra i Sverige. Islam har gjort Sverige otryggare för alla eftersom rätt många muslimer inte förstår att även deras religion får kritiserats, trots att kritiken kan vara grotesk.

Denna debatt borde egentligen handla om Salwan Momika, Lars Vilks eller Salman Rushdie. Namnen på islamkritiker som har levt ett otryggt och farligt liv i västvärlden är otaliga. När det gäller den islamiska sfären är det lika med en dödsdom att kritisera islam. Det är det vi borde prata om i dag. Islamkritikers faktiska otrygghet är ett mycket viktigare ämne än muslimers uppfattade otrygghet.

Om nu muslimer känner sig otrygga i Sverige kan man ju undra varför det fortsätter att komma muslimer till Sverige. Förra året kom merparten av asylansökningarna till Sverige från medborgare i muslimska länder. Syrien och Afghanistan toppade den listan. Sverige gränsar inte till Syrien eller Afghanistan. Om muslimer känner sig så otrygga i Sverige, varför passerar de flera muslimska länder och flera europeiska länder för att ta sig till Sverige?

Myten att muslimer känner sig otrygga i Sverige stämmer inte. Ändå har vi politiker som fortsätter att sprida den. Däremot har muslimers närvaro i Sverige resulterat i att fler judar lämnar Sverige. Muslimer har sett till att en annan grupp känner sig otrygg i Sverige. Detta kan man se i Malmö. Det finns mycket underlag och flera vittnesmål som visar att judar inte kan känna sig trygga i Malmö på grund av att alltför många muslimer trakasserar judarna i Malmö.

Denna debatt handlar inte om antisemitism, men om vi ska ha en diskussion om vilka som känner sig otrygga gäller det verkligen inte muslimerna. Sverige har importerat antisemitism från den muslimska världen, och detta har gjort livet otryggare för judar i Sverige. Jag vill påstå att Vänsterpartiet fortfarande förnekar detta.

För att sammanfatta: Vi måste först ha en diskussion om all den otrygghet som många muslimer orsakar

innan vi kan ha en diskussion om den otrygghet muslimerna uppfattar.

Anf. 17 Socialminister JAKOB
FORSSMED (KD):

Fru talman! Det blir en annorlunda debatt när en debattör går i polemik med en interpellant som inte är här. Icke desto mindre finns det förstås skäl att prata om dessa viktiga frågor. Här delar jag såväl interpellantens som Nima Gholam Ali Pours uppfattning.

Låt mig understryka det jag sa i mitt svar. Det är oerhört viktigt med religionsfrihet och föreningsfrihet i Sverige, alltså rätten att tillsammans med andra utöva och uttrycka sin tro också i det offentliga rummet.

På en punkt delar jag Nima Gholam Ali Pours uppfattning, och det är att det givetvis ska vara möjligt att precis som med andra religioner kritisera och diskutera islam i Sverige. Det är en självklarhet i ett land där man har ett fritt åsiktsutbyte och möjlighet att diskutera och kritisera, också i skarpa ordalag, såväl religioner som annat.

Jag delar dock inte bilden att det inte finns hot mot muslimer i Sverige. I dag har vi hört att polisen misstänker att någon utförde någon typ av attentat mot en moské i Uddevalla under ramadan då det fanns personer i moskén. Vi vet inte motivbilden, men det är inte första gången. Jag har på senare år tyvärr haft skäl att ringa flera moskéer som har blivit utsatta för vandalisering och attentat, så det är på riktigt. Detta leder givetvis till en rädsla och otrygghet hos muslimer i Sverige. Ser inte också ledamoten Nima Gholam Ali Pour detta?

Jag tycker att det är väldigt viktigt att motverka denna typ av hot och hat och, som jag sa i mitt svar, stärka säkerheten runt moskéer för att på olika sätt bidra till mer trygghet för personer som vill utöva sin religion.

Detta gäller i synnerhet också den judiska gruppen, som ledamoten nämnde. Här gör regeringen stora satsningar. Vi bygger ut möjligheten att få stöd över längre tid och förenklar processen för att få stöd för säkerhetsarbete. Polisen gör också insatser för att stärka tryggheten runt judiska institutioner, synagogor och annat. Detta är otroligt angeläget. Vi har haft judiskt liv i Sverige i 250 år, och det utgör ett stort bidrag till det svenska samhället som vi ska värna, precis som vi ska värna judars rättighet att tillsammans med trosfränder uttrycka sin religion och kultur på olika sätt utan att de känner sig hotade.

Det är angeläget att vi klarar av att både ha kritik och värna alla människors självklara rätt till religion. Ett skäl till att muslimer kommer till Sverige är att de har blivit förtryckta i islamistiska diktaturer som inte tillåter olika varianter av islam. Trots att de själva är muslimer har de flytt undan islamismen till Sverige.

Världen är komplicerad och svår, inte enkel och svartvit. Icke desto mindre: De grundlagsfästa rättigheterna gäller alla i Sverige, givetvis också muslimer.

Världen är komplicerad och svår, inte enkel och svartvit. Icke desto mindre gäller de grundlagsfästa

rättigheterna alla i Sverige, och de gäller naturligtvis också muslimer.

Anf. 18 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Jag vill påpeka att min kritik riktar sig mot interpellationsfrågan. Jag går alltså inte i polemik mot en interpellant som inte finns här.

En fråga som interpellanten ställer till socialministern är hur ministern avser att garantera att muslimer kan organisera sig fritt utan att riskera stigmatisering eller misstänkliggörande. Det är svårt för socialministern att göra detta när det finns otaliga moskéer i Sverige som bedriver flyktingspionage och underrättelseverksamhet.

År 2017 publicerade Dagens Nyheter ett reportage av Niklas Orrenius där det framkom att nio moskéer i Sverige hade imamer som rapporterade regimkritik till den turkiska staten. Självfallet fick dessa imamer sin lön från den turkiska staten.

För ett tag sedan verifierades det som många egentligen visste, att Imam Ali Islamic Center i Järfälla bedriver underrättelseverksamhet för den iranska regimen. Hur många moskéer finns det egentligen som inte har kopplingar till diktaturer eller Muslimska brödraskapet?

Problemet i Sverige är inte att det finns misstänksamhet mot vissa muslimska verksamheter. Problemet är att vi inte kan stänga ned dem. Vi måste ha lagstiftning för att stänga ned vissa moskéer. Sådan lagstiftning finns i både Frankrike, Tyskland och Österrike. Sverige behöver sådan lagstiftning för att stänga ned moskéer som används som spioncenter för främmande makt eller sprider extremism.

För varje moské som byggs islamiseras Sverige mer och mer, och det är inte en inriktning som svenska folket stöder.

Anf. 19 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar för diskussionen.

Det är viktigt för regeringen att tydliggöra alla människors rätt till religionsfrihet och föreningsfrihet, som innefattar både rätten att kritisera religioner i Sverige och rätten att utöva sin religion utan att bli utsatt för hat, hot eller olika typer av våldsytringar. Detta är helt centralt i ett demokratiskt samhälle och något som vi verkligen vill värna.

Jag vill i det här sammanhanget understryka att vi sedan årsskiftet har nya villkor för bidragsgivning till religiösa samfund och till civilsamhället i övrigt för att göra det lättare för myndigheterna att stoppa bidrag till extremistiska organisationer eller miljöer som är antidemokratiska.

Det här är viktiga saker, för det är angeläget att alla organisationer som får stöd i Sverige lever upp till krav som är rimliga att ställa när det gäller demokratiska värden och att det inte bedrivs någon typ av extremistisk eller våldsbejakande verksamhet. Syftet är att stärka legitimiteten för stödet till de organisationer och trossamfund som bedriver en verksamhet som är viktig

för medlemmarna men som också bidrar mycket i det svenska samhällslivet, vilket majoriteten gör.

Det är angeläget att vi håller religionsfriheten och föreningsfriheten högt och att alla människor känner att de kan leva i linje med sin religion, söka samvaro och samhörighet med trosfränder och uttrycka sin religiösa och kulturella identitet i Sverige. Jag är glad för att det råder bred enighet om detta.

Vi behöver alltid arbeta med att stävja extremism, våldsbejakande yttringar och hot mot människors möjlighet att åtnjuta sina fri- och rättigheter. Många människor som har kommit till vårt land har ju flytt från sammanhang där sådana rättigheter under årtionden har förtrampats.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2024/25:407 om den ökande ekonomiska ojämställdheten

Anf. 20 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Sofia Amloh har frågat mig vad jag avser att göra för att den ekonomiska ojämställdheten inte ska öka och bli än större.

Jag välkomnar ledamotens engagemang i frågan och vill tacka för hennes viktiga fråga om ekonomisk ojämställdhet och om den svåra situation som många barnfamiljer, särskilt ensamstående mammor, befinner sig i.

Ekonomisk jämställdhet är ett av de jämställdhetspolitiska delmålen: Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Till detta kommer förstås också vikten av att alla människor ska ha möjlighet och förutsättningar att bygga upp sin ekonomi för att känna både trygghet i vardagen och en tro på framtiden.

Det stämmer dessvärre att vi befinner oss i ett konjunkurläge där många hushåll har en ansträngd ekonomi. I det läget är det viktigt att finanspolitiken är välavvägd och att regeringen fortsätter att agera för att få ned inflationen. Inflationen slår mot de svenska hushållen i allmänhet men i synnerhet mot de särskilt utsatta hushållen med små eller inga marginaler. Bland de särskilt utsatta hushållen finns ensamstående kvinnor med barn.

I regeringens budgetproposition för 2025 (prop. 2024/25:1) beräknas kvinnors och mäns disponibla inkomster öka med cirka 22 miljarder kronor till följd av regeringens reformer 2023–2025. Reformerna bedöms sammantaget öka kvinnors disponibla inkomst något mer än mäns.

Regeringen har tagit initiativ till en lång rad uppdrag till myndigheterna i syfte att främja ekonomisk jämställdhet. Det handlar bland annat om distansarbete efter covid-19-pandemin, främjande av kvinnors företagande, kvinnors etablering på arbetsmarknaden,

jämställdhet på bostadsmarknaden och analys av livs-inkomster.

Regeringen är därmed fast besluten att enträget fortsätta att arbeta för att minska den ekonomiska ojämställdheten.

Anf. 21 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag tror att många som lyssnar på den här debatten kommer att känna igen sig i de beskrivningar som jag tänker ge ett axplock av i debatten. Det ska jag göra för att det ska bli väldigt tydligt även för statsrådet hur verkligheten där ute ser ut.

Det finns otroligt många – tusentals och åter tusentals – vittnesmål från kvinnor, till exempel ensamstående mammor, som har det brutalt tufft. De får inte ekonomin att gå runt. Det är ingen tillfällighet. Och det är inte under några månader som det har varit på det viset, utan nu börjar vi kunna räkna år med den svåra ekonomiska situation som de sitter i.

En kvinna som heter Alexandra säger så här: ”Jag är vuxen och vill klara det själv och inte behöva hjälp från honom, eller släkt och vänner. Det är bra att de finns, men tänk också alla kvinnor som inte har det stödet. Som kanske lever i våldsamma relationer men inte kan lämna på grund av för liten ekonomi. Regeringen borde göra det lättare och inte svårare att vara kvinna.”

Sedan har vi Sandra, som jobbar heltid som undersköterska i äldreomsorgen. Hon tvingas jaga mat på extrapris och hoppar över måltider för att klara av månaden. Oron är stor för att bli sjuk eller behöva vabba, för då spricker hela månadsbudgeten. När Sandra gick till banken för att få stöd att förändra sin ekonomiska situation och sin bostadssituation fick hon rådet att det bästa vore om hon kunde skaffa sig en karl.

Det som jag lyfter upp här är bara ett fåtal, ett axplock, av de vittnesmål vi har fått. Det kommer rapport efter rapport, och hela civilsamhället rapporterar om situationen.

Då väljer regeringen att använda ett gigantiskt reformutrymme på cirka 30 miljarder till att sänka skatten. I stället hade man kunnat höja barnbidraget och låtit bli att slopa det extra bostadstillägget, vilket regeringen alltså tänker verkställa i juni. Då löper tiden för det extra bostadstillägget ut. I stort sett alla vittnar om att det kommer att vara en dödsstöt, som innebär att den där sista tusenlappen som gjorde att man fick pengarna att räcka och att allt gick ihop nu försvinner. Den plockar alltså regeringen bort.

Man kan samtidigt fundera på vad som händer och varför den ekonomiska situationen ser ut som den gör. Det beror på att hyrorna ökar. De fortsätter att öka, och det har de gjort under en längre tid. Matpriserna har ökat i flera år. Samtidigt kan vi läsa att de fyra storbankerna gjorde en vinst på 150 miljarder förra året och att Axfood i förra veckan delade ut nästan 2 miljarder i vinst till sina ägare. Det är ingenting som regeringen gör någonting åt.

Jag har därför en fråga. Ni lämnar hårt arbetande kvinnor på efterkälken. Det ökar den ekonomiska

ojämställdheten och barnfattigdomen. Varför gör ni det?

Anf. 22 Statsrådet PAULINA

BRANDBERG (L):

Fru talman! Till att börja med vill jag säga att jag håller med interpellanten helt om att det är ett otroligt tufft läge för dem med de allra minsta ekonomiska marginalerna i vårt samhälle. Bland dem finns väldigt många kvinnor, inte sällan ensamstående kvinnor med barn, som i dag verkligen kämpar med att få ekonomin att gå ihop.

Regeringen har ingen annan bild av verkligheten, utan det här är ett jättetufft läge för många. Det är självklart att vi på olika sätt behöver se hur vi kan stärka hushållen och stärka dem som har allra minst marginaler i plånboken.

Den här regeringen har prioriterat att bekämpa inflationen. Vi ärvde en inflation på 10 procent. Vi har lyckats trycka ned den, vilket är viktigt i ett läge där vi ser just att matpriserna och hyrorna sticker iväg. Då måste vi bekämpa inflationen så att de pengar man har i plånboken också har något värde. Det har varit en av regeringens absolut viktigaste prioriteringar. Detta är viktigt för alla, men inte minst för dem som har minst pengar i plånboken.

Vi har fört en politik som har lyckats trycka ned drivmedelspriserna så att det inte kostar lika mycket att köra barnen till fotbollsträningen eller skolan. Vi har genomfört skattesänkningar, och de har såklart gynnat alla som har ett arbete. De har fått mer pengar kvar i plånboken genom våra skattesänkningar. Det här är också något som gynnar dem som har de minsta marginalerna och där varje krona spelar roll.

Låt oss titta på dem som är allra mest utsatta – de som inte ens finns på den svenska arbetsmarknaden utan som står utanför den. Här finns många kvinnor med utländsk bakgrund, och för dem är marginalerna ofta oerhört små. De är också väldigt beroende av dem de lever med och av eftersom de inte har någon ekonomisk självständighet.

Jag är därför glad att regeringen satsar extra mycket på att stödja kvinnors organisering i utsatta områden. Jag besökte själv nyligen Mamma United i Sollentuna tillsammans med min ministerkollega arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson. Det är ett fantastiskt projekt som handlar just om att se till att kvinnor kommer närmare arbetsmarknaden och kommer i arbete genom olika integrationsåtgärder. Detta är en verksamhet som är möjlig tack vare det statsbidrag som regeringen har beslutat om.

Vi behöver såklart fortsätta att på olika sätt jobba med frågan för att stödja dem som har det som allra svårast.

Anf. 23 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Statsrådet säger att det är viktigt att bekämpa inflationen. Jag tror inte att det finns någon politiker som inte håller med om det självklara i detta.

Det som händer just nu är att matpriserna fortsätter att öka trots att inflationen går ned. Hyrorna ökar, nu senast i januari. Det är den verklighet vi är här och debatterar, och det är den verklighet som så många människor där ute upplever och behöver hantera.

Vad är poängen med att bekämpa inflationen om det inte resulterar i att pengarna blir mer värda? När matpriserna fortsätter att öka har hela poängen med detta försvagats.

Det är absolut jätteviktigt att även de som står utanför arbetsmarknaden kommer in. Jag tror inte att statsrådet har någon annan uppfattning än jag när det gäller detta, och det har vi debatterat många gånger. Man ska jobba med det också. Nu har arbetslösheten varit uppe och peakat på över 10 procent, och dessutom i den verklighet som jag nu beskriver.

Om man har ett jobb har man inte råd att leva på sin lön trots regeringens skattesänkningar, som ni nu hävdar ska ge mer pengar i plånboken. Om man står utanför arbetsmarknaden eller är sjukskriven på grund av en dålig arbetsmiljö eller för att man har varit orolig över sin ekonomiska situation otroligt länge är det ännu värre. Hade man små marginaler när man hade en lön har man definitivt inga om man står utanför arbetsmarknaden.

Vi har en arbetslöshet på över 10 procent, matpriser som fortsätter att öka och hyror som fortsätter att öka trots att inflationen går ned. Då använder regeringen reformutrymmet för att utöka marginalerna för vissa. Jag kan ta mig själv som exempel, och jag kan ta statsrådet. Det är sådana som vi som redan har väldigt goda marginaler och som klarar av situationen. Men regeringen väljer att utöka våra marginaler ännu mer varje månad med flera tusen kronor. Det är jättedyra reformer!

I stället hade regeringen kunnat behålla det extra bostadstillägget eller, för den delen, barnbidraget. Det påverkar inte inflationen. Det påverkar inte den svenska ekonomin negativt. Man kan göra de aktiva politiska valen, men den här regeringen gör inte det.

Man skulle exempelvis kunna beskatta bankerna, som gör de gigantiskt stora övervinsterna, för att se till att underlätta för dem som inte har några marginaler eller dem som inte kan leva på sin lön – för vi hör vittnesmål även om detta. Man hade kunnat se till att fler kommer in på arbetsmarknaden eller att förbättra situationen på snart sagt vilket område som helst. Varför väljer inte regeringen att göra det?

I dag ser vi att den ekonomiska jämställdheten minskar med den här regeringen. Jag frågar mig och statsrådet: Varför? Vi har ju ett delmål som säger att vi ska öka den ekonomiska självständigheten.

Anf. 24 Statsrådet PAULINA
BRANDBERG (L):

Fru talman! När man lyssnar på interpellanten är det lätt att få intrycket att det är regeringen som har satt de höga matpriserna och att det är regeringen som bestämmer vilka hyror våra bostäder ska ha. Så är det alltså inte. Vi lever i en marknadsekonomi. Där är det

en marknad som styr, även om vi på bostadsmarknaden har vissa regleringar.

Självklart måste regeringen ta situationen på allvar, och det gör vi också. Finansministern och landsbygdsministern kallade till exempel nyligen till sig matjättarna för att prata om situationen. Men regeringen kommer inte att gå in och sätta matpriser i matbutikerna. Även om man såklart kan ha åsikter om matpriserna och hur de förhåller sig till inflationen kommer inte regeringen att gå in och reglera matpriserna. Det gör man inte i en marknadsekonomi, även om det kanske finns andra partier i den här riksdagen som skulle vilja gå den vägen. Vi behöver dock fortsätta arbetet, även om vi nu lyckats pressa ned inflationen.

När man lyssnar på interpellanten framstår det som att allt detta med lågkonjunkturen och inflationen på något sätt skulle ha uppstått under den här regeringens mandatperiod. Det är inte heller sant. Detta är ett läge som vi ärvde när vi gick in i den här mandatperioden.

Vi har för allas skull – inte minst för hushållens skull men också för hela Sveriges tillväxts skull – prioriterat att bekämpa inflationen. När man lyssnar på interpellanten framstår det som att hon förvisso tycker att det har varit klokt, men jag kan samtidigt konstatera att det i Socialdemokraternas regeringsunderlag finns ett parti som heter Vänsterpartiet. Jag rekommenderar interpellanten att läsa deras skuggbudget, som är en fullständig inflationsbrasa.

Då frågar jag mig såklart: Om Socialdemokraterna aspirerar på regeringsmakten och då ska ha ett samarbete med och lägga fram en gemensam budget med ett parti som Vänsterpartiet, hur ser man då framför sig att man ska kunna bekämpa någon inflation? Och hur tror man att människor ska kunna ha pengar kvar i plånboken när de pengar man har inte blir värda någonting?

Regeringen kommer att fortsätta att på olika sätt stärka hushållens köpkraft. Det kommer också en ny budget i höst där vi kommer att ha stort fokus på de här frågorna. Vi kommer att på olika sätt hitta lösningar för att stödja hushållen. Det är en väldigt tuff tid som kräver tuffa prioriteringar och tuffa åtgärder, men vi kommer att göra det arbetet.

Anf. 25 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag har aldrig påstått att den här regeringen har skapat hela den här ekonomiska situationen. Det jag påstår är att den här regeringen inte har några åtgärder som är tillräckligt goda för att utjämna eller hjälpa till att stävja konsekvenserna av den. Jag vill gärna höra från statsrådet vilket enträget arbete man gör för att stävja dessa konsekvenser. Det jag radar upp här är inte att se till att stävja dem.

De som betalar det absolut högsta priset i dag är ensamstående mammor där ute. Ska jag tolka statsrådet och regeringen som att det bara är i väldigt goda ekonomiska tider som vi kan kosta på oss att jobba med ekonomisk jämställdhet? Det är väl nu vi ska se till att de ensamstående kvinnorna inte drabbas. Det är väl nu vi ska se till att de inte hamnar efter. Det är väl nu vi ska se till att stötta hushållen.

Då förstår jag faktiskt inte varför man sänker bostadstillägget, slopar extratillägget och inte höjer barnbidraget men ger jättestora skattesänkningar till dem med de högsta inkomsterna. Den budget som nu råder gav rubriker som denna: Det är de rika männen som är de absolut största vinnarna.

Detta är inte, menar jag, att verka för det jämställdhetspolitiska delmålet. Vad gör alltså regeringen för att minska den ekonomiska ojämställdheten?

Anf. 26 Statsrådet PAULINA
BRANDBERG (L):

Fru talman! Vi behöver jobba med åtgärder både för dem som är i arbete och för dem som står utanför arbete. Jag har i debatten berättat om några av de åtgärder som regeringen har vidtagit. Jag kan också konstatera att när det gäller regeringens budget för detta budgetår beräknas både kvinnors och mäns disponibla inkomster öka med cirka 22 miljarder. Det är reformer som sammantaget bedöms öka kvinnors disponibla inkomster mer än mäns.

Vi genomför alltså en politik som utjämnar ekonomisk ojämställdhet, och det kommer vi att fortsätta göra. Vi kommer att fortsätta att på olika sätt hitta de åtgärder som stärker hushållen, och vi kommer att fortsätta att ha ett öga på hushållen med de allra minsta marginalerna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 27 mars

2024/25:561 Indragen färdtjänst

av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2024/25:562 Sveriges handelsrelationer med Israel

av *Lorena Delgado Varas* (V)
till statsrådet *Benjamin Dousa* (M)

2024/25:563 Justitieministerns kännedom om det som föranlett åtal mot en nära medarbetare till statsministern

av *Patrik Björck* (S)
till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2024/25:564 De medicinska behoven i Gaza

av *Alexandra Völker* (S)
till statsrådet *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

§ 7 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 27 mars

2024/25:958 Hotbilden mot Shen Yun

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till kulturminister *Parisa Liljestrand* (M)

2024/25:959 Stöd till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till statsrådet *Benjamin Dousa* (M)

2024/25:960 Frihandelsavtal och ekonomiskt samarbete med Taiwan

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet *Jessica Rosencrantz* (M)

2024/25:961 Behörighet för förskollärare och lärare i den nya tioåriga grundskolan

av *Camilla Hansén* (MP)

till statsrådet *Lotta Edholm* (L)

2024/25:962 Nedskärning av det konfliktförebyggande biståndet

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister *Maria Malmer Stenergård* (M)

2024/25:963 Fortsättning på Äldreomsorgslyftet

av *Jennie Nilsson* (S)

till statsrådet *Anna Tenje* (M)

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 10.15.

Sammanträdet leddes av andre vice talmannen.

Innehållsförteckning

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 2 Svar på interpellation 2024/25:465 om visselblåsarfunktion för värnpliktiga.....	1
Anf. 1 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	1
Anf. 2 LENA JOHANSSON (S)	1
Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	1
Anf. 4 LENA JOHANSSON (S)	2
Anf. 5 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	2
Anf. 6 LENA JOHANSSON (S)	3
Anf. 7 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	3
§ 3 Svar på interpellation 2024/25:484 om effektivitet, produktivitet och kostnadsuppföljning kring Sveriges försvar	3
Anf. 8 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	3
Anf. 9 MARKUS SELIN (S)	3
Anf. 10 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	4
Anf. 11 MARKUS SELIN (S)	4
Anf. 12 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	5
Anf. 13 MARKUS SELIN (S)	5
Anf. 14 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	6
§ 4 Svar på interpellation 2024/25:529 om stöd till muslimska föreningar och trossamfund	6
Anf. 15 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	6
Anf. 16 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	7
Anf. 17 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	7
Anf. 18 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	8
Anf. 19 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	8
§ 5 Svar på interpellation 2024/25:407 om den ökande ekonomiska ojämställdheten	8
Anf. 20 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	8
Anf. 21 SOFIA AMLOH (S)	9
Anf. 22 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	9
Anf. 23 SOFIA AMLOH (S)	9
Anf. 24 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	10
Anf. 25 SOFIA AMLOH (S)	10
Anf. 26 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	11
§ 6 Anmälan om interpellationer	11
§ 7 Anmälan om frågor för skriftliga svar	11
§ 8 Kammarken åtskildes kl. 10.15.	11